

DATE NOI PRIVIND CONTRIBUȚIA POPULAȚIEI SĂLĂJENE LA APĂRAREA FRONTIEREI DE VEST A ROMÂNIEI ÎN PERIOADA INTERBELICĂ (II).

Perioada interbelică de după instaurarea regimului de dictatură fascistă, hitleristă în Germania și mai ales, dintre anii 1939—1940, s-a caracterizat printr-o evoluție tot mai gravă a situației internaționale.

Anexarea Austriei de către Germania hitleristă în anul 1938, ocuparea de către armatele lui Hitler a unei părți din Cehoslovacia la începutul anului 1939 au constituit acte samavolnice de cotorpire a unor state independente. Popoarele Europei, libertatea lor erau amenințate de un pericol iminent, Germania fascistă. Aceasta amenința direct independența și integritatea României. Pericolul în ce privește România se conjuga cu politica revizionismului honthyst într-o recrudescență crescândă.

„În fața acestui pericol — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — partidul nostru s-a ridicat cu fermitate, și-a făcut auzit glasul condamnând agresiunea fascistă, chemînd masele populare la luptă pentru a se opune invadatorului, pentru a apăra patria”¹.

Apărarea patriei s-a cristalizat sub forma unor orientări politice tot mai convergente și a unei strategii și tactici militare, după care întărirea și apărarea frontierei de Vest a României, a constituit obiectivul strategic fundamental.

În acest scop, planurile, militare prevedeau organizarea la frontiera de Vest a țării, a unei apărări defensive active, menite să asigure securitatea patriei și respingerea agresorilor.²

Aceste măsuri cereau un efort material-financiar considerabil pentru poporul român în scopul apărării și supraviețuirii sale. Existau calcule foarte apropiate de nevoile reale după care dotarea armatei cu armament și tehnică modernă de luptă, adaptarea transporturilor și telecomunicațiilor la cerințele războiului și alte nevoi de ordin militar pentru apărare, cereau sume de peste 70 miliarde lei evaluate în anul 1938³. Aceasta, în situația în care toate cheltuielile bugetare ale Româ-

¹ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Marea Adunare Populară consacrată zilei de 1 Mai*, 30 aprilie 1979, București, 1979, f. 8.

² (Colonel) L. Loghin, *Apărarea țării în concepția militară a României, în perioada 1932—1939*. Rezumatul tezei de doctorat, Academia Militară, București, 1979, f. 9, 19, 11.

³ Arhivele Centrale, *Fond Casa Regală Carol II*, Dosar 11/1939, f. 23.

niei destinate pentru apărarea națională, în perioada noiembrie 1934—februarie 1938, s-au cifrat doar la suma de 10.108.095.025 lei⁴. Din această situație s-a desprins concluzia că trebuie să se apeleze la sprijinul direct, material-financiar al întregului popor, sprijin prin care să se realizeze progrese rapide în acest domeniu fundamental politic și național, care nu mai suporta nici un fel de amănare.

Motivându-se urgența adoptării unor măsuri pe linia apărării naționale, premierul român de atunci Gheorghe Tătărăscu în ședința Camerei din 17 decembrie 1934 spunea: „Dacă cel puțin pînă azi, cel puțin în aparență echilibrul armatelor în Europa, ne dădea răgazul unei amînări pe plan militar, astăzi cînd hipertrofia militară a Germaniei a rupt odată, odată mai mult acest echilibru, sîntem datori să punem în sfîrșit, armata pe primul plan al preocupărilor noastre.”⁵

În acest scop s-a apelat direct la sprijinul principal material-financiar al întregului popor pentru înzestrarea armatei și fortificarea granițelor, în trei etape din perioada anilor 1934—1940. Primul, a fost lansarea unui împrumut de stat național în valoare de 2 miliarde lei, în anul financiar 1934—1935, care s-a și realizat în întregime.⁶ Al doilea, printr-un apel adresat națiunii de către guvernul condus de Armand Călinescu la începutul anului 1939, pentru a face noi sacrificii în scopul înzestrării armatei și a fortificării granițelor, sub forma unor subscripții și donații benevole personale. Al treilea, s-a concretizat prin lansarea unui împrumut de stat către națiune, la sfîrșitul anului 1939, pe o perioadă de 3—5 ani, iar pentru sumele subscrise statul se angaja să acorde o dobîndă de 4 1/2 la sută anual.⁷

Toate acestea au avut un larg ecou și efect imediat. *Întregul popor român și forțele progresiste ale naționalităților conlocuitoare, au înțeles pericolul ce ne amenința și că întărirea și apărarea frontierei de Vest a României, reprezenta un deziderat național.* (s.n.).

În acest context politic general intern și extern, se înscrie contribuția materială-financiară și morală a populației județului Sălaj, interbelic, ca parte componentă a unui efort național pentru apărare independentă, a integrității naționale a României, a ființei poporului român împotriva fascismului, și a pericolului de agresiune hitleristă-horthystă.

Investigații arhivistice mai recente, au condus la evidențierea de noi date și aspecte privitoare la această contribuție, care alături de efortul material-financiar include și afirmarea datoriei, a dragostei de țară, de glia strămoșească, de frontierele naționale ale României. Să dăm în continuare glas faptelor și documentelor care oglindesc această adevărată adevărată.

⁴ Arhivele Centrale, *Fond Casa Regală Carol II, personale. Secretariat, Dosar II*, 51/1939, f. 34.

⁵ Arhivele Centrale, *Fond Președinția Consiliului de Miniștri, Dosar 26/1973*, f. 35. În continuare se citează Arh. C., *Fond P.C.M.*

⁶ Arhiva C., *Fond P.C.M.*, Dosar 11/1939, f. 6.

⁷ *Decret-lege nr. 111 din 11 noiembrie 1939, Monitorul Oficial nr. 265/1939, Jurnalul Consiliului de Miniștri nr. 3586/1939.*

Ca răspuns la chemarea lansată pentru primul împrumut de stat național în scopul înzestrării armatei, din anul financiar 1934—1935, avem date referitoare la contribuția salariaților de stat din județ. Astfel, funcționarii de stat comunali în număr de 116 persoane au subscris suma de 209.000 lei. Notarii comunali din județ în număr de 92 au subscris 259.000 lei. Pretorii de plasă în număr de 12, o subscripție de 12.000 lei. Funcționarii serviciului financiar ai prefecturii Sălaj, 42 persoane au subscris suma de 127.000 lei. Funcționarii Ministerului de Interne în număr de 36 persoane, o subscripție de 34.960 lei. În total o subscripție în valoare de 641.960 lei,⁸ de la aceste categorii de salariați de stat.

O altă formă de contribuție a populației la înzestrarea armatei a reprezentat-o donația unei cote de 3 la sută din bugetele anuale ale orașelor și comunelor în contul Ministerului Apărării Naționale, pentru dezvoltarea aviației militare române.

Referitor la această contribuție dispunem de date centralizate pe plășile din județ pentru anii de exercițiu financiar 1937—1940⁹.

Nr. crt.	Plasa	Anul de exercițiu financiar și suma donată în lei		
		1937/1938	1938/1939	1939/1940
0	1	2	3	4
1	Buciumi	11.733	11.126	29.064
2	Carei	70.032	41.601	136.755
3	Crasna	10.333	23.027	44.170
4	Cehu Silvaniei	54.100	30.937	48.488
5	Jibou	29.258	29.950	102.379
6	Șupurul de Jos	45.701	24.675	51.423
7	Șimleu Silvaniei	56.686	48.746	78.604
8	Tășnad	134.671	99.394	109.141
9	Valea lui Mihai	96.406	37.730	88.531
10	Zalău	25.400	24.354	69.540
11	Oraș Zalău	80.000	46.000	—
12	Oraș Carei	160.470	70.000	132.144
13	Oraș Șimleu Silvaniei	16.044	30.000	158.339
TOTAL:		935.201	577.540	998.578
TOTAL GENERAL:				2.610.319 lei

Această contribuție a reprezentat aportul tuturor localităților și a cetățenilor acestora, deoarece bugetele locale în esența lor erau formate din contribuția directă a cetățenilor.

Un ecou puternic l-a avut în masele largi populare sălăjene fără deosebire de clasă, precum și de naționalitate, apelul lansat către națiune la începutul anului 1939 de către fostul prim-ministru Armand Călinescu, pentru subscripții benevole de către toți cetățenii țării pentru fondul de înzestrare a armatei și de fortificare a granițelor patriei. Documentele pe această temă recent investigate, deși rămân în continuare numai parțiale, sînt foarte semnificative prin conținutul

⁸ Arh. Stat. Sălaj, *Fond Prefectura județului Sălaj, confidențiale*, pachet 1/1939, Dosar 1000/1940.

⁹ Arh. Stat. Sălaj, *Fond Prefectura județului Sălaj, serviciul Mont*, pachet 2/1940, documentul 762/1940.

lor politic, mesajul patriotic și spiritul de dăruire a populației față de cauza apărării naționale.

În luna aprilie 1939 Pretura plășii Tășnad raporta o subscripție de la populația din plasă pentru înzestrarea armatei în valoare de 2 milioane lei¹⁰, acțiunea era în plină desfășurare. Din această subscripție revenea comunei Tășnad suma de 465.000 lei¹¹.

Funcționarii de stat din județul Sălaj alături de ceilalți cetățeni și de alte contribuții date mai înainte, au subscris în anul 1940 salariul pe o lună în sumă totală de 1.742.700 lei¹².

La data de 24 iunie 1939 „Învățătorii din județul Sălaj întruniți în adunarea generală, în Zalău, donează salariul pe o zi ca o contribuție la înzestrarea glorioasei noastre armate¹³ — se arăta în telegrama adresată cu acel prilej, către primul-ministru Armand Călinescu — și vă asigurăm că întotdeauna este gata a oferi pentru apărarea țării o inimă tare și un braț care să nu șovăiască¹⁴ — se preciza în încheierea telegramei. (Anexa nr. 6).

În anul 1940 învățătorimea sălăjeană, ca de altfel din întreaga țară, a mai făcut un efort financiar prin subscrierea salariului pe o lună pentru înzestrarea armatei¹⁵.

Pretura plășii Jibou la data de 10 iunie 1939 raporta primului ministru, Armand Călinescu, depunerea la Bancă a „...sumei de lei 40.385, pentru înzestrarea scumpei noastre armate, sumă ce reprezintă contribuția benevolă a funcționarilor administrativi și ai locuitorilor din această plasă ca răspuns la apelul lansat de Excelența Voastră.

În numele funcționarilor administrativi, cît și a locuitorilor din această plasă, — se arăta în scrisoarea adresată — Vă rugăm să binevoiți ca din suma depusă să se cumpere o armă care să poarte numele Excelenței Voastre, animatorul ridicării noastre naționale și conducătorul atît de iscusit al destinului scumpei noastre țări¹⁶.

Sub semnul unui fierbinte patriotism și elan tineresc, „Membrii Cooperativei „Progresul” a stolului (de străjeri n.n.) de la Școala primară de stat din Tășnad, județul Sălaj, în adunarea generală de încheiere de an cooperatist, dorind a da expresiunea sentimentelor lor de adevărați străjeri la granița de Nord-Vest a scumpei noastre Țări, au hotărît donarea dividendelor ce li se cuvin după operațiile din acest an, în sumă de 1.033 lei, în scopul înzestrării oștirii noastre¹⁷ — se arăta în scrisoarea stolului semnată de comandantul Ioan Ardeleanu Senior. (Anexa nr. 8).

Plină de mîndrie, demnitate și conștiință patriotică a datoriei, este scrisoarea cetățenilor din localitatea Brusturi, județul Sălaj, adresată la 21 iunie 1939 primului ministru Armand Călinescu în care arătau: „...văzînd grija părintească și neîncetata preocupare a Excelenței Voastre, de a ne asigura liniștea și granițele Țării, vrînd ca și noi de la granița de Apus, să arătăm că prețuim această grijă, cu toate că nu am putut da cum se cuvine, dar din modestele noastre puteri, ca un simbol al recunoștinței și întregului nostru devotament, față de Țară, conducătorii și armata Țării... am depus pentru înzestrarea scumpei noastre Armate, suma de 1.200 lei.

¹⁰ Arh. Stat. Sălaj, *Fond Prefectura județului Sălaj, confidențiale*, pachet 1/1939, Dosar 364/1939.

¹¹ *Ibidem*, documentul 72/1939.

¹² Arh. Stat. Cluj, *Fond Ținutul Someș*. Dosar 199/1940, documentul 723, 1890/1940.

¹³ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar 159/1939, f. 77.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ Arh. Stat. Sălaj, *Fond Prefectura județului Sălaj, confidențiale*, pachet 1/1940, dosar 1000/1940.

¹⁶ Arh. C., *Fond P.C.M.*, dosar 160/1939, f. 189.

¹⁷ *Ibidem*, f. 365.

Dacă împrejurările ar cere, Vă asigurăm Excelență, că simbolul de azi, s-ar transforma în realitate și viața și bunurile și tot ce avem pe lume, vor forma zidul de granit la frontieră și vom dovedi asupraitorilor de ieri, că pe aici nu se trece¹⁸. (Anexa nr. 5). Scrisoarea este semnată de mai mulți locuitori ai satului în frunte cu primarul Gavril Moldovan și invalidul de război Gavril Bușecan și alții (Fig. 2).

A mai răspuns în același spirit cooperativa de credit din Crasna cu suma de 1.000 lei¹⁹.

Îată și aspecte legate de participarea materială și a naționalităților conlocuitoare la această acțiune. La data de 17 ianuarie 1940 Asociația ciobotarilor unguri din județul Sălaj, a răspuns chemării printr-o subscripție de 10.000 lei pentru înzestrarea armatei, aprobată în adunarea generală a Asociației²⁰.

Este plină de conținut politic și semnificație, scrisoarea unui cetățean de naționalitate evreu din Cehu Silvaniei (Anexa nr. 3).

O prezență activă a avut în aceste împrejurări și tinăra Cameră de Comerț și Industrie Zalău, al cărei secretar era publicistul și patriotul sălăjean Grațian C. Mărcuș, participant activ la activitatea de propagandă antirevizionistă din aceea perioadă și sub a cărei orientare instituția respectivă și personalul ei și-au adus contribuția la această nobilă cauză. (Anexele nr. 1 și 2).

Intr-o telegramă din 18 iulie 1939 adresată primului ministru Armand Călinescu, sub semnătura președintelui comisiei interimare Viorel Cosma și a secretarului instituției Grațian C. Mărcuș se arată: „Ca sălăjeni ce sintem grăniceri de veacuri, — sub regim străin ai etnicului românesc, — iar în țara întregită ai fruntariilor statului român, conștiința noastră este pătrunsă de lupta pentru apărarea nației românești. (Anexa nr. 9)²¹.

Intr-o altă telegramă, sub aceleași semnături, se mai arată că la subscripțiile anterioare făcute de Camera de comerț și industrie Zalău ..., se adaugă acum și contribuția conducătorilor și a personalului cu lei 1.967, — pentru fondul de înzestrare a armatei²².

Intr-un raport al gărzii „Frontului Renașterii Naționale” a județului Sălaj din februarie 1940 se raporta că membrii gărzilor au subscris la înzestrarea armatei suma de 149.000 lei²⁴.

Pe baza datelor ce dispunem pînă în prezent reiese că valoarea contribuției populației sălăjene la apărarea frontierei de Vest a țării se cifrează la suma de 7.233.664 lei, plus salariul pe o zi, apoi pe o lună a cadrelor didactice din județ, a căror valoare nu a putut fi încă determinată.

În martie 1939 în urma unor iminente stări de agresiune militară hitleristă-horthystă, la granițele României, guvernul român, sub președinția lui Armand Călinescu a luat măsuri operative și ferme de apărare a frontierei de Vest a țării, prin concentrarea unor contingente de rezervă și dislocarea de unități militare spre frontieră. Dar cursul evenimentelor internaționale s-a agravat, culminînd prin declanșarea celui de al doilea război mondial de către Germania hitleristă. Prin urmare, concentrările militare s-au repetat iar în vara anului 1940 s-au transformat în mobilizare armată.

Printre alte sacrificii care s-au mai impus populației ca urmare a concentrărilor militare în scop de apărare, au fost și cele referitoare la rechiziții de bunuri de la populație.

¹⁸ Arh. C., Fond P.C.M., Dosar 159/1939, f. 111.

¹⁹ Arh. C., Fond P.C.M., Dosar 158/1939, f. 363.

²⁰ Arh. Stat. Sălaj, Fond Prefectura județului Sălaj, confidențiale, pachet. 1/1940, dosar 364/1939.

²¹ Arh. C., Fond P.C.M., Dosar 157/1939, f. 273.

²² Arh. C., Fond P.C.M., Dosar 160/1939, f. 149.

²³ Arh. C., Fond P.C.M., Dosar 155/1939, f. 59.

²⁴ Arh. C., Fond Frontul Renașterii Naționale, Dosar 265/1940, f. 103.

Este demn de remarcat și apreciat astăzi atitudinea responsabilă a populației față de măsurile de rechiziții de animale de tracțiune, a altor mijloace de transport, de cereale și furaje necesare armatei concentrată pe zonă. Iată în acest sens aprecierile făcute de organele de execuție de atunci asupra comportării populației.

Despre atitudinea populației din plasa Carei, președintele comisiei de rechiziționale, căpitan Domițian, raporta în luna martie 1939 următoarele: „Comunele au răspuns la chemare fără nici o întârziere, în special comunele românești, dintre care Lucăceni s-a prezentat într-o ordine și disciplină, primarul comunei prezentându-se în fața comunei și cerind cu multă însuflețire să le primim rechizițiile. Ei au adus comuna întreagă dându-și cu dragoste și mult elan patriotic singura lor avere vitele de muncă”²⁵.

Pretura Șimleu Silvaniei în aceeași problemă raporta prefecturii următoarele: „La 22 martie 1939 s-au prezentat aproximativ 1300 cai cu căruțele și însoțitorii respectivi. Trebuie să remarcăm însuflețirea și conștiința datoriei a sătenilor noștri, care cu toată vremea nepotrivită, era o furtună amestecată cu zăpadă și ploaie, s-au prezentat fără lipsă”²⁶.

Din plasa Crasna se mai raporta: „Toți locuitorii de la care a trebuit să se rechiziționeze, au predat obiectele rechiziționate fără opunere, 507 cai, 224 perechi de hamuri, 188 care cu perechi de boi și 11 biciclete”²⁷.

Efortul județului în această acțiune pe anul 1939 s-a cifrat la următoarele date: numărul cailor rechiziționați 7449, iar al celor rămași nerechiziționați de 7931²⁸.

Asupra altor aspecte ale stării de spirit a populației județului Sălaj, inclusiv a naționalităților conlocuitoare din județ, s-au făcut aprecieri în diferite împrejurări de către organele de stat, care merită a fi evidențiate și cunoscute.

„În fața noilor evenimente externe — se arăta într-un raport al prefecturii județului Sălaj către Tinutul Someș — și față de măsurile luate de guvern (concentrările din martie 1939 n.n.) populația atât românească cât și cea minoritară (de altă naționalitate n.n.) a reacționat în mod favorabil, cei concentrați au răspuns imediat la chemare”²⁹. Pretura plășii Jibou făcea următoarele aprecieri în anul 1939 asupra atitudinii populației din plasă. „Situația excepțională creată în urma evenimentelor externe, a avut o repercusiune asupra populației noastre, continuând să o mențină într-o situație de enervare și încordare... dar populația răspunde cu toată încrederea și cu tot zelul la sacrificiile ce i se cer”³⁰.

În lunile martie și aprilie 1940 poliția de reședință raporta prefecturii următoarele aspecte în legătură cu starea de spirit a populației din județ. „Măsurile luate de guvern în legătură cu înzestrarea armatei, prin subscrierea de bonuri de înzestrare, de către majoritatea populației a fost primită cu entuziasm, în special de către populația cu posibilități mijlocii și mai reduse”³¹.

Cu privire la atitudinea populației de naționalitate maghiară din județ față de evenimentele externe, în luna aprilie 1940, același organ de stat arăta: „În timpul din urmă în rindul minorităților unguri (naționalitatea maghiară n.n.) nu s-a constatat nici un fel de acțiune, din punct de vedere a ordinii și siguranței publice. Ultimele evenimente internaționale în Nordul Europei, a creat în rindurile acestei minorități o stare de îngrijorare pronunțată, având teama că Ungaria va ajunge soarta celorlalte țări și va fi ocupată în curând de Germania.

²⁵ Arh. Stat. Sălaj, *Fond Prefectura județului Sălaj, confidențiale, Serviciul Mont*, pachet 1/1939, dosar 4/1939.

²⁶ *Ibidem*, documentul 57/1939.

²⁷ *Ibidem*, documentul 68/1939.

²⁸ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar 104/1939, f. 12.

²⁹ Arh. Stat. Sălaj, *Fond Prefectura județului Sălaj, confidențiale*, pachet 1/1939, documentul 299/1939, dosar 364/1939.

³⁰ *Ibidem*, documentul 76/1939, Dosar 364/1939.

³¹ *Ibidem*, dosar 364/1939, documentul 37/1940.

Evreii, în rîndul acestora s-a constatat îngrijorări față de acțiunea Germaniei și circula zvonurile că expansiunea Germaniei se va extinde și asupra țării noastre³².

Pretura plășii Carei făcea următoarele aprecieri despre atitudinea populației de pe granița de Vest a țării, aceasta în luna iunie 1940. „Populația în general cunoaște oare a situației interne și internaționale, se arată puțin îngrijorată, însă încrezătoare în forțele neamului românesc și în vitejia soldatului român și speră că într-un viitor apropiat situația se va clarifica”³³.

Faptele și contribuțiile populației sălăjene la dezideratul apărării frontierei de Vest a țării, atestă un nivel înalt de conștiință națională, patriotică în proporție de masă, care însă s-a dezvoltat la o asemenea cotă ridicată în perioada interbelică, sub influența pozitivă exercitată de actul făuririi statului național unitar român de la 1 Decembrie 1918 și realizările dobîndite în această perioadă.

Prin modul cum s-au desfășurat acțiunile, similar cu cel la scară națională, au reprezentat un moment de unitate de luptă națională, patriotică a tuturor claselor și categoriilor sociale, apropiate de un consens național.

Adeziunea unor mase largi de cetățeni aparținînd naționalităților conlocuitoare, la dezideratul național al apărării și contribuția lor efectivă materială și financiară, au reprezentat momente semnificative de scopuri și de luptă comună a românilor, maghiarilor, germanilor, evreilor și de altă naționalitate, pentru apărarea integrității patriei comune România.

Faptele și exemplele date atunci de către populația sălăjeană rămîn minunate pilde de patriotism, de învățăminte pentru generațiile actuale, pentru tineret îndeosebi. Apărarea patriei, a integrității și suveranității naționale, a ființei poporului român, a fost și rămîne suprema îndatorire a tuturor generațiilor, a tuturor oamenilor conștienți. Sacrificiul suprem pentru această cauză, cel uman, moral și material au reprezentat și reprezintă factori permanenți ai acestei supreme îndatoriri. În realizarea și reafirmarea acestora și a virtuților poporului român, conștiința națională patriotică a fost și va rămîne încă multă vreme un factor de maximă importanță.

În lumina faptelor, a învățămintelor istoriei, a condițiilor complexe interne și externe în care făurim societatea socialistă multilateral dezvoltată, capătă valențe noi indicația Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român după care unul dintre obiectivele de cea mai mare importanță a propagandei în etapa actuală îl constituie „dezvoltarea spiritului patriotic al maselor de oameni ai muncii, a devotamentului față de partid, față de patrie, față de cauza socialismului, a hotărîrilor de a pune întreaga energie și forță creatoare în slujba înfloririi continue a României Socialiste”³⁴.

Țara noastră duce o politică externă activă pentru pace, de prietenie și colaborare cu toate popoarele lumii. Dar, „...trebuie să nu uităm — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — că atît timp cît există imperialismul, cît există puternice contradicții pe plan internațional, se menține și pericolul agresiunii și războaielor”³⁵.

Iată sensul actual al acelor fapte evocate în acest studiu, care prezintă pilde minunate de dragoste de țară, de glia strămoșească, de fruntăriile naționale ce rămîn înscrise modest în filele istoriei interbelice, de către populația Sălajului.

VASILE T. CIUBÂNCAN

³² *Ibidem*, 33.

³³ *Ibidem*, dosar 364/1939, documentul 174/1940.

³⁴ Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, 1979, p. 84.

³⁵ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Convocarea-bilanț a activului și cadrelor de bază ale armatei, 10 octombrie 1980*, București, 1980, p. 14.

ANEXE

1. ROMÂNIA
CAMERA DE COMERȚ ȘI DE INDUSTRIE
= ZALĂU =
JUDEȚUL SĂLAJ

ZALĂU, la 24 Mai 1939

Domnule Prim-Ministru,

Ca sălăjeni ce suntem grăniceri de veacuri, — sub regim străin: ai etnicului românesc, iar în țara întregită: ai fruntariilor statului român, conștiința noastră este pătrunsă de lupta pentru apărarea nației românești.

Tânăra Cameră de Comerț și de Industrie a Sălajului încă din 1937 acordă, anual, câte 10.000 — lei pentru fortificarea granițelor, la care se adaugă acum și contribuția conducătorilor și a personalului cu lei 1.967 — pentru fondul de înzestrare a armatei.

Sănătate.

PREȘEDINTELE
COMISIUNII INTERIMARE
SS Corneliu Cosma

SECRETAR:
SS Grațian Mărcuș

Excelenței Sale

Domnului Armand Călinescu Președintele Consiliului de Miniștri,

BUCUREȘTI

Arh. C Fond P.C.M. Dosar 155/1939 f. 59.

2. CAMERA DE COMERȚ ȘI DE INDUSTRIE
ZALĂU — JUD. SĂLAJ.

T A B L O U

despre contribuția conducătorilor și funcționarilor Camerei de comerț și de Industrie din Zalău la fondul de înzestrare a armatei

A. Contribuția Președintelui Camerei:

1. Corneliu Cosma, Președinte

Lei 1.000.—

B. Remunerația și salariul pe o zi a d-lor:

2. Paul D. Ionescu, Comisarul Guvernului pe lângă Camera de Comerț și de Industrie Zalău	lei 66.—	
3. Traian Dolinschi, Judecător delegat	„ 50.—	
4. Dr. Ioan Cheție, Jurisconsultul Camerei	„ 33.—	
5. Grațian Mărcuș, Secretar	„ 397.—	
6. Ștefan Nevelici, Șef birou	„ 163.—	
7. Ioan Cucuta Împiegat	„ 109.—	
8. Petre Vidican Diurnist	„ 83.—	
9. Gheorghe Marchiș, Ușier	„ 66.—	967.—
Total lei		1.967

adecă una mie nouă sute șasezeci și șapte lei.

Pentru conformitate

Zalău la 24 Mai 1939

Contabil:

EXCELENȚEI-SALE

DOMNULUI ARMAND CĂLINESCU
PRIM MINISTRU ȘI MINISTRU AD-INTERIM AL APĂRĂRII NAȚIONALE
BUCUREȘTI

Arh. C Fond P.C.M. Dosar 155/1939 f. 60.

3.

Domnule PREȘEDINTE,

Subsemnatul Klein Francisc, evreu, domiciliat în Cehul-Silvaniei—Județul Sălaj, adînc mișcat de operele naționale ce să desăvîrșesc zilnic pentru înzestrarea armatei scumpei României, de toate clasele sociale, din tot cuprinsul Țării. Respectuos vin a Vă ruga să binevoiți a primi mica mea donație de 500 Lei, cu care vreau să particip cu întregul meu devotament, la înzestrarea armatei. —

Primiți, Vă rog Domnule Președinte, asigurarea deosebitului meu respect ce Vă păstrez,

Cehul-Silvaniei, la 31 Mai 1939.

Klein Francisc

Domniei-Sale

Domnului

*Armand Călinescu, Președintele Consiliului de Miniștri,
București*

Arh. C. Fond P.C.M. Dosar 157/1939 f. 273.

4. BANCA POPULARĂ „UNIREA“

Crasna, la 2 Iunie 1939.

Cooperativă de Credit și Economie

CRASNA — jud. Sălaj

Nr. 85/1939

Excelență,

Anexat ne permitem a Vă înainta Chitanța No. 55, despre suma de Lei 1000 (adeca una mie) ce am depus-o la B.N.R. din Șimleul Silvaniei în contul de Trezorerie, modesta noastră contribuție la Fondul de Înzestrare al Armatei.

Rugîndu-Vă să binevoiți a primi acest mic obol, Vă zicem sănătate!

Excelenței Sale Domnului

*Armand Călinescu, Prim Ministru și Ministru al Apărării Naționale.
BUCUREȘTI.*

Arh. C. Fond P.C.M. Dosar 158/1939 f. 363.

5.

Excelența Voastră,

Subsemnații, credincioși ai parohiei gr. catolice din com. Brusturi, jud. Sălaj, văzând grija părintească a M.S. Regelui și neîncetata preocupare a Excelenței Voastre, de a ne asigura liniștea și granițele Țării, vrînd ca și noi dela granița dela apus, să arătăm că prețuim această grijă, cu toate că n'am putut da cum se cuvine, dar din modestele noastre puteri, ca un simbol al recunoștinței și întregului nostru devotament, față de Tară, Regele, conducătorii și armata Țării, prin chitanța Nr. 948 din 21 Iunie 1939, am depus la Banca Națională Zalău, în contul nr. 203, pentru înzestrarea Scumpei noastre Armate, suma de 1.200 Lei. —

Dacă împrejurările ar cere, Vă asigurăm Excelență, că simbolul de azi, s'ar transforma în realitate și viața, bunurile și tot ce avem pe lume, vor forma zidul de granit la frontieră și vom dovedi asupritorilor de ieri, că Pe aici nu se trece.—

Trăiască M.S. Regele!

Să trăiți Excelență!

Brusturi, la 21 Junie 1939.

Sănătate!

Pr. Gavril Moldovan
Invalid, Gavril Bușecan
Fărcaș Gavril
Bercian Grigore
Fărcaș Ioan
Ticle Ioan
Bercian Ioan
Matei Grigore

Excelenței Sale
Domnului Prim Ministru
Armand Călinescu

București

Arh. C. Fond P.C.M. Dosar 159/1939 f. 111.

6.

2825 24 Jun 1939

DOMNIEI SALE DOMNULUI PRIM
MINISTRU ARMAND CĂLINESCU
MINISTRUL APĂRĂRII NAȚIONALE BKR

ZALĂU 318 — 58 — 24 — 221 310 = data 24/6 VI 30

ora...m...timpul
...ora...m...timpul

INVATATORIMEA JUDETULUI SALAJ INTRUNITA LA ADUNAREA GENERALA IN ZALAU DONEAZA SALARIUL PE O ZI CA O CONTRIBUTIE LA INZESTRAREA GLORIOASEI NOASTRE ARMATE SI VA ASIGURA CA INTOTDEAUNA ESTE GATA A OFERI PENTRU APARAREA TZARII O INIMA TARE SI UN BRATZ CARE SA NU SOVAIASCA = PRESEDINTE IOAN CLEJA SAU CLEPA =

P. Conformitate,
D. Turfan

Arh. C Fond P.C.M. Dosar 159/1939 f. 177.

7. STOLUL SC. PRIMARE DE STAT

TAȘNAD—JUD. SĂLAJ

Intrare-Eșire

Nr. 3 luna Iulie anul 1939

EXCELENȚA VOASTRĂ

DOMNULE PRIMMINISTRU ȘI MINISTRU AL APĂRĂRII
NAȚIONALE

ARMAND CĂLINESCU,

BUCUREȘTI

Membrii cooperativei „Progresul” a străjerilor dela școala primară de stat din Tășnad, jud. Sălaj, în adunarea generală de încheiere de an cooperatist, dorind a da expresiune sentimentelor lor de adevărați străjeri la granița de

Nord-Vest a scumpei noastre Țări, au hotărît donarea dividendelor ce li se cuvin după operațiile din acest an, în sumă de 1033 lei, în scopul înzestrării oștirii noastre. Din însărcinarea adunării generale această sumă am depus-o la Banca Națională a României filiala Zalău, în contul Nr. 203, primind actul Nr. 943 din 17 Iunie 1939.

Tășnad, 3 Iulie 1939.

Sănătate!

Comandantul Stolului:
Ioan Ardeleanu Senior

Arh. C. Fond P.C.M. Dosar 160/1939 f. 365.

8. Pretura plășii Jibou, jud. Sălaj
No. 836—1939. adm.

Jibou la 10. Iulie 1939

Domnule Prim-Ministru,

Avem onoare a Vă raporta, că în ziua de 8. Iulie a.c. am depus la Filiala Băncii Naționale din Zalău suma de lei 40.385. (patruzeci mii trei sute opt zeci și cinci) pentru înzestrarea scumpei noastre Armate, conform anexatei copii, după mandatul de vărsare, sumă ce reprezintă contribuția benevolă a funcționarilor administrativi și a locuitorilor din această plasă, care au răspuns la apelul lansat de Excelența Voastră.

În numele funcționarilor administrativi cât și a locuitorilor din această plasă, Vă rugăm să binevoiți ca din suma depusă mai sus, să se cumpere o armă care să poarte numele Excelenței Voastre, animatorul ridicării noastre naționale și conducătorul atât de iscusit al destinelor scumpei noastre Țări.

Ne permitem a anexa la prezenta și un bon de rechiziție însoțite de o declarație, prin care Firma „Forex” renunță la suma de Lei 3600. ce o are de primit, tot în folosul înzestrării Armatei.

Să trăiți!

Sănătate

Pretor,
Ioan Gh. Vasiliu

Notar de plasă,
Gheorghe Moldovan'

Excelenței Sale

Domnului Prim-Ministru

Armand Călinescu

București

Arh. C. Fond P.C.M. Dosar 160/1939 f. 189

9. ROMANIA
CAMERA DE COMERȚ ȘI DE INDUSTRIE
ZALAU — SALAJ.
Nr. 745 — 1939.

Zalău la 18 Iulie 1939.

Domnule Prim-Ministru,

Ca Sălăjeni ce suntem grăniceri de veacuri — sub regim străin: ai etnicului românesc, — iar în țara întregită: ai fruntariilor statului român, avem conștiința pătrunsă de lupta pentru apărarea nației românești.

Ca rezultat a acesteia în ziua de 14 Iulie a.c. am depus din modestele noastre mijloace financiare suma de lei 10.000 drept contribuție la fondul înzestrării armatei, cu care sumă contribuția instituției noastre de pînă acum, din anii 1937, 1938 și 1939, se ridică la 30.000 lei. Și cu acest prilej exprimăm admirația noastră pentru munca ce depune Excelența Voastră pentru apărarea și fortificarea țării.

Sănătate!

PREȘEDINTELE
COMISIUNII INTERIMARE:
SS Corneliu Cosma

SECRETAR:
SS Grațian Mărcuș

Excelenței Sale

Domnului Armand Călinescu Președintele Consiliului de Miniștri,

București.

Arh. C. Fond P.C.M. Dosar 160/1939 f. 149.

NEUE DATEN UBER DEN BEITRAG DER BEVÖLKERUNG VON SĂLAJ ZUR VERTEIDIGUNG DER WESTGRENZE RUMÄNIENS IN DER ZWISCHENKRIEGSZEIT

(Zusammenfassung)

Der Verfasser behandelt einige Aspekte in der Verschärfung der internationalen Lage der Jahre 1938—1940, als Folge des Expansionismus Hitlerdeutschlands und des horthystischen Revisionismus, welche die territoriale Integrität Rumäniens bedrohten.

In diesem Zusammenhang würdigt er die Politik Rumäniens zur Organisation der Verteidigung seiner Westgrenze, welche dem ganzen Volk ein bedeutendes materiell-finanzielles Opfer auferlegte.

Der Verfasser zitiert unveröffentlichte Dokumente, aus denen sich die uneingeschränkte Zustimmung der Bevölkerung von Sălaj — ohne Unterschied der Gesellschaftsklasse oder Nationalität zu den Massnahmen der nationalen Verteidigung ergibt, in hohem patriotischem, antinazistischem und antirevisionistischem Geist, charakteristisch für die Bevölkerung Rumäniens in dieser Zeit.

Das Studium wird von unveröffentlichten Dokumenten begleitet.

ROMANIA

COMERȚ ȘI DE INDUSTRIE

ZĂLAU - SALAJ.-

nr. 745 - 1939.-

21 VII - 149-
Zălau la 18 Iulie 1939.-

Domnule Prim-Ministru,

Ca Sălăjeni ce suntem grănicari de veacuri, - sub
regim străin: al etnicului românesc, - iar în țara între-
gită: al frunțarilor statului român, avem conștiința pă-
trunsă de lupta pentru apărarea nației românești.

Ca rezultat a acestora în ziua de 14 Iulie a.c. am
depus din modestele noastre mijloace financiare suma de
lei 10.000 drept contribuție la fondul înzestrării armatei
cu care sumă contribuția instituției noastre de până acum,
din anii 1937, 1938 și 1939, se ridică la 30.000 lei. Și cu
acest prilej exprimăm admirația noastră pentru munca ce de-
pune Excelența Voastră pentru apărarea și fortificarea țării.

Sănătate.

PRESEDINTELE
COMISIUNII INTERIMARE:

SECRETAR:

Excelenței Sale

Domnului Armand Călinescu Președintele Consiliului de
Ministri,

București.

Fig. 1. Copie după adresa Camerei de Comerț și de industrie din Zălau către primul ministru
A. Călinescu

24 VI
111-
Găbeș
0,65
Excelența Voastră,

Subsemnații, credincioși ai parohiei greco-catolice din com. Brusturi, jud. Sălaj, văzând grija părintească a M.S. Regelui și neîncetata preocupare a Excelenței Voastre, de a ne asigura liniștea și granițele Țării, vrând ca și noi, dela granița dela apus, să arătăm că prețuim această grijă, cu toate că n'am putut decât cum se cuvine, dar din modestele noastre puteri, ca un simbol al recunoștinței și întregului nostru devotament, față de Țară, Regele, conducătorii și armata Țării, prin chitanța Nr. 948 din 21 Junie 1939, ar depus la Banca Națională Zalău, în contul nr. 203, pentru înzestrarea Școlii noastre Armate, suma de 1.200 Lei.-

Dacă împrejurările ar cere, Vă asigurăm Excelență, ca simbolul de azi, să se transforme în realitate și viața, bunurile și tot ce avem pe lume, vor forma zidul de granit la frontieră și vor dovedi asupritorilor de ieri, că Pe aici nu se trece.-

Trăiască M.S. Regele !

Să trăiți Excelență !

Brusturi, la 21 Junie 1939.-

Sănătate !

Pr. Gavril Moldovan
Groșolud, Gheorghe Berian
Țâncas Gavril
Berian Grigore
Țâncas Ioan
Ticle Ioan
Berian Ioan
Matei Grigore

Excelenței Sale

Domnului Primu Ministru
Armand Călinescu

București.